

КОМПЕТЕНЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ОСВІТИ

Освітня сфера є однією з найважливіших на шляху інтеграції до об'єднаної Європи – впровадження європейських норм і стандартів в освіті сприятиме підвищенню в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграції до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього середовища. У цьому контексті актуальності набуває дослідження процесів розвитку освітньої сфери Європейського Союзу (ЄС) та визначення обсягу його компетенції у даній сфері.

Спочатку установчі договори Європейського Союзу не приділяли особливої **уваги сфері освіти і містили лише поодинокі згадки** про дії Співтовариств у цій галузі в контексті створення та забезпечення функціонування спільного ринку. З цього приводу один із засновників Європейської спільноти, Жан Моне, скаже, що, на його думку, починати інтеграційні процеси в Європі потрібно було саме з освіти [2].

Тільки починаючи з 1970-х рр.. в рамках Європейського економічного співтовариства стали проводитися деякі заходи щодо інтеграції в галузі освіти і в першу чергу в галузі професійного навчання. В 1974 р., в результаті спільних напрацювань, Європейською Комісією було створено Комітет з освіти, який презентував усі країни-члени в особі повноважних представників міністрів освіти і розробив першу програму дій ЄС в галузі освіти, яку в 1976 році було прийнято Радою Міністрів ЄС [1, с.13].

Однак переломною подією для розвитку компетенції Співтовариства в даній сфері стала Перша доповідь *ad hoc* Комітету з концепції «Європа народів», представлена на засіданні Європейської ради в березні 1985 р. У доповіді відкрито підкреслювалася необхідність посилення компетенції і підвищення ролі Співтовариства в галузі освіти, як факторів, що спричиняють за собою подальшу, ще більш глибоку інтеграцію в економічній і соціальній сферах. Доповідь спонукала Спільноту більш чуйно звертатися до проблем освіти та професійного навчання в європейському масштабі. Підсумком цього стало поширення процесів інтенсифікації діяльності

організації в галузі освіти в кінці 1980-х рр.. та надання відповідних повноважень Спільноті Маастрихтським договором у 1992 р [5, с. 503]. Питанням освіти були присвячені ст. 149–150 Договору ЄС, за яким Союз отримав обмежені повноваження в цій сфері, при цьому відповідальність за зміст та реалізацію освітньої політики залишилися за державами. Його діяльність була обмежена підтримкою та доповненням дій національних держав [6]. В подальшому це положення було підтверджено на Лісабонському саміті у 2000 році, на якому було офіційно представлено відкритий метод координації, прийнятий у системі освіти у 2001 році. Це новий політичний режим, в якому ЄС як інституційна система має обмежений контроль і вплив, а політична координація ставить в центрі формування політики держави. Відкритий метод координації реалізується за допомогою принципу субсидіарності та децентралізованого підходу [3, с. 55].

Із підписанням Лісабонських договорів про Європейський Союз (ДЄС) і функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) у 2007 році спільне функціонування співтовариства було наповнено такими принципами, як демократизм, прозорість, ефективність, безпека та сталий розвиток. Саме Лісабонський договір вперше зініціював визначення освітньої політики як загальноєвропейського інтересу, який виходить за рамки національних кордонів [2].

Також даним договором компетенція ЄС була поділена на окремі групи, в залежності від обсягу повноважень, які надаються йому державами-членами у тій чи іншій сфері. Так Європейський Союз отримав у певних сферах найбільші повноваження (виключна компетенція), однакові повноваження із державами-членами (спільна компетенція) та обмежені повноваження (доповнююча або координаційна компетенція) [4, с. 56].

Так, відповідно до ст. 6 ДФЄС Союзу наділений компетенцією здійснювати діяльність, спрямовану на підтримку, координацію чи доповнення дій держав-членів у сфері освіти, молоді, спорту та професійної підготовки [7].

Питанням освітньої політики Європейського Союзу присвячені положення розділу XII ДФЄС «Освіта, професійне навчання, молодь і спорт», що містять ст. 165 і 166.

Згідно ч. 1 ст. 165 Союз сприяє розвитку якісної освіти, заохочуючи співпрацю держав – членів і, якщо необхідно, підтримуючи і доповнюючи їх діяльність, повною мірою поважаючи при цьому відповідальність держав-членів за зміст процесу викладання та за

організацію системи освіти, а також їх культурну і мовну різноманітність. Це положення означає, що у сфері освіти ЄС наділений в першу чергу підтримуючою і координуючою компетенцією, і його діяльність в цій сфері має не стільки владний, скільки доповнюючий характер.

Відповідно до ч. 2 тієї ж статті діяльність Союзу у сфері освіти здійснюється за такими напрямками:

- розвиток європейського виміру в освіті, зокрема шляхом викладання і поширення мов держав – членів;
- створення сприятливих умов для мобільності студентів і викладачів, в тому числі заохочуючи академічне визнання дипломів та періодів навчання;
- сприяння співробітництву між навчальними закладами;
- розвиток обміну інформацією та досвідом з питань, які є спільними для систем освіти держав – членів;
- створення сприятливих умов для розвитку молодіжних обмінів і обмінів соціально-освітніми інструкторами і заохочення участі молоді у демократичному житті Європи;
- заохочення розвитку дистанційного навчання та ін.

Згідно з ч. 3 ст. 165 ДФЕС Союз та держави-члени створюють сприятливі умови для співпраці з третіми країнами та компетентними міжнародними організаціями у сфері освіти та спорту, зокрема з Радою Європи [7].

Таким чином, повноваження Європейського Союзу у сфері освіти та професійного навчання є обмеженими, в основному вони зводяться до координаційних дій. Союз має право приймати лише рекомендації, заохочувальні заходи та заходи, що сприяють досягненню цілей політики освіти, виключаючи будь-яку гармонізацію законів та інших нормативних актів, прийнятих державами – членами. Така ситуація зумовлена тим, що держави-члени та їх громадяни із пересторогою відносяться до поширення повноважень ЄС в даній сфері, передбачаючи загрозу в збереженні національних традицій та культурного розмаїття Європи. До того ж, освітня політика, можливо, є останнім з державних інструментів для формування ідентичності, політичної соціалізації, забезпечення демократичної стабільності та економічного процвітання. Національні уряди неохоче жертвують індивідуальністю своїх систем. Все це перешкоджає прогресу політики ЄС у галузі освіти, навіть стримує її.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Василюк А. Освітня політика Європейського Союзу/ А. Василюк// Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 13 – 17.
2. Вільчинська Н. Ю. Освітня політика Європейського Союзу: соціально-політичний аналіз/ Н.Ю. Вільчинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_55/Gileya55/P23_doc.pdf.
3. Ломакина И. С. Принцип субсидиарности и сфера образования в ЕС/ И. С. Ломакина// Вестник Московского государственного областного университета серия «Педагогика». – 2009 г. – № 1. – С. 49 – 57.
4. Муравйов В. Види компетенції реформованого Європейського Союзу/ В. Муравйов, І. Березовська// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Міжнародні відносини. – 2009. – № 37. – С. 53-57.
5. Право Європейського Союзу. В 2 т. Т.2. Особенная часть: учебник для бакалавров/ под. ред.. С. Ю. Кашкина. – 4-е изд., перерб. и доп. – М.: Издательство Юрайт. – 2013. – 1023 с.
6. Treaty on European Union// Official Journal of the European Union. – 1992. – 29 July. – С 191.
7. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union// Official Journal of the European Union. – 2012. – С 326/01.

Радомська О. В.,

здобувач,

Донецький юридичний інститут МВС України

ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СТРАНАХ ЄС: АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Розвиток правової системи України на сучасному етапі характеризується здійсненням реформування законодавства та його адаптації до права Європейського Союзу (далі за текстом — ЄС). Відповідно до ст. 51 Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та його державами членами [1] Україна взяла на себе зобов'язання привести своє чинне та майбутнє законодавство у відповідність до вимог законодавства ЄС.